

6.8.2026

Sisäministeriö

Lausuntopyyntö VN/6617/2025

Lausunnon antaminen luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollisesta torjunnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnon antaja Helsingin kaupunki, Y-tunnus 0201256-6

Helsingin kaupungin hallintosäännön 12 luvun 5 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan, ellei toimivallasta ole muutoin säädetty tai määrätty, kaupunginhallitus yksittäistapauksessa toisin päättää tai ellei lakiasianjohtaja ole määrännyt tehtävää muulle viranhaltijalle, lakiasianjohtaja käyttää kaupungin puhevaltaa tuomioistuimissa tai missä muuten kaupungin edunvalvonta tulee kyseeseen.

Lausunto

Sisäministeriö on 8.6.2026 pyytänyt Helsingin kaupungin lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollisesta torjunnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi, VN/6617/2025.

Lausunnon määräpäivä on 3.8.2026, mutta Sisäministeriön ilmoituksen mukaan lausunnon voi antaa 7.8.2026 mennessä.

Helsingin kaupunki kannattaa esitystä. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnalla on yhteiskunnallista merkitystä ja torjunnan tukeminen hallinnollisissa prosesseissa on siten tärkeää. Tämä lisää edellytyksiä puuttua järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan jo varhaisessa vaiheessa ja siten se pienentää merkittävästi aiheutuvia vahinkoja.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi erityislaki järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollisesta torjunnasta. Laissa säädettäisiin järjestäytyneen rikollisuuden analyysikeskuksesta sekä sen tehtävistä ja toimivaltuuksista. Analyysikeskuksen tehtävänä olisi edistää järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa ja heikentää järjestäytyneen

6.8.2026

rikollisuuden toimintaedellytyksiä muodostamalla ja ylläpitämällä valtakunnallista tilanneymmärrystä järjestäytyneestä rikollisuudesta, luokittelemalla järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyviä ryhmiä ja henkilöitä, antamalla lausuntoja ja luovuttamalla järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyviä tietoja sekä tunnistamalla, kehittämällä ja jakamalla järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan parhaita käytäntöjä, toimintatapoja ja työmenetelmiä. Keskusrikospoliisi vastaisi johtavana viranomaisena analyysikeskuksen toiminnasta.

Esityksen mukaan järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollisen torjunnan yleisenä tavoitteena on järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytysten heikentäminen, haitallisten kehityskulkujen varhainen tunnistaminen ja katkaiseminen sekä järjestäytynyttä rikollisuutta tukevan toiminnan vaikeuttaminen tai estäminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tavoitteena on suojata yhteiskuntaa ja yksilöitä vakavalta ja järjestäytyneeltä rikollisuudelta tehostamalla järjestäytynyttä rikollisuutta koskevaa tietojenvaihtoa ja analyysia sekä järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollista torjuntaa. Tavoitteena käytännössä estää laillisten yhteiskuntarakenteiden, kuten julkisen talouden, hyväksikäyttö rikollisessa toiminnassa.

Tiedonvaihdon ja yhteisen analyysin keskeisimpänä tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman reaaliaikaisesti ja kattavasti järjestäytyneen rikollisuuden toimijat ja toimet eri viranomaisissa ja yhteiskunnan rakenteissa. Kaupunki pitää tiedonvaihtoon liittyvää sääntelyä tärkeänä, sillä se edistää rikollisten toimintaedellytysten heikkenemistä ja nopeaa mahdollisuutta vaikuttaa haitallisiin kehityskuluihin.

Keskeistä esityksessä on analyysikeskuksen mahdollistaminen ja lisäksi merkityksellistä erityisesti tiedonsaantioikeuteen liittyvät kysymykset. Esityksen mukaan lailla säädettäisiin keskuksen oikeudesta saada tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömiä tietoja viranomaiselta, julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä ja yksityiseltä yhteisöltä. Säännös vastaisi pääosin poliisin yleistä tiedonsaantioikeutta. Kun poliisilain 4 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan poliisilla on päällystään kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat maksutta ja salassapitovelvollisuuden estämättä, jollei sellaisen tiedon tai asiakirjan antamista poliisille tai tietojen käyttöä todisteena ole laissa nimenomaisesti kielletty tai rajoitettu, ei nyt tarkoitetun lain tiedonsaantioikeutta koskeva pykälä juurikaan muuta asiantilaa, sillä poliisilla on jo käytännössä vastaava oikeus.

6.8.2026

Kaupunki pitää ehdotetun lain lausunto- ja tietojenvaihtomenettelyjä pääosin hyvinä. Lakiehdotus näyttäisi tuovan hankintamenettelyyn uuden, toivottavasti toimivan työkalun.

Lisäksi kaupunki toteaa hankintoja koskevista ehdotuksista seuraavaa. Lakiehdotuksen 10 §:ssä säädettäisiin perustettavan keskuksen oikeudesta antaa pyynnöstä tai oma-aloitteisesti lausuntoja hankintalaissa tarkoitetuille hankintayksiköille. Lausunnot annettaisiin hankintalain (1397/2016) 5 §:n 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettulle hankintayksikölle mainitun lain 81 §:ssä tarkoitettujen hankinnanvaraisten poissulkemisperusteiden arviointia varten.

Lakiehdotuksen 12 §:n mukaan hankintayksiköillä olisi mahdollisuus saada 10 §:n mukaisten lausuntojen lisäksi keskukselta tietoja myös hankintamenettelyiden suuntaamiseksi. Esityksen mukaan suuntaamiskäyttöön luovutettavalle tiedolle on ominaista, että sitä ei tule saattaa asianosaisten tietoon eikä tietoa voi käyttää päätöksen perusteena. Tyypillisiä suuntaamistarkoituksessa tapahtuvia käyttötilanteita olisivat esityksen mukaan esimerkiksi erilaisten riskianalyyysien tekeminen ja valvontatoiminnan suuntaaminen. Hankintayksikön näkökulmasta suuntaamisen käyttötarkoitus on kuitenkin hieman epäselvä.

Lakiluonnoksen 10 §:n 1 mom. 2 kohdan mukaan lausuntoja voidaan antaa vain hankintalain mukaisille hankintayksiköille. Helsingin kaupunki kiinnittää tähän huomiota ja lausuu, että asiassa tulisi arvioida, olisiko tarpeen laajentaa lausunnon antamisen mahdollisuutta myös erityisalojen hankintalain ja puolustus- ja turvallisuus-hankinnoista annetun lain mukaisille hankintayksiköille.

Kunnan kannalta keskeisinä muutoksina Helsingin kaupunki näkee esityksen tavoitteen siinä, että järjestäytynyt rikollisuus tunnistetaan ja otetaan huomioon erilaisissa lupaprosesseissa. Kunnilla on rooli monissa lupamenettelyissä kuten rakennusluvat ja kaavoitus, elinkeinoluvat ja toimitiloja koskevat päätökset, hankinnat ja sopimukset. Nykyisellään tiedonvaihto näissä on rajoitettua ja esitys tarkoittaa, että kuntien lupaharkinnassa tulisi voida hyödyntää analyysikeskuksen lausuntoja järjestäytyneen rikollisuuden kytkennöistä.

Esityksen mukaan analyysikeskuksella olisi laaja oikeus saada tietoja myös kunnilta. Viitaten poliisilain sisältöön, kunnilta saatavien tietojen tulee olla linjassa voimassa olevan lainsäädännön kanssa kuin myös luonnollisesti sovitettuna yhteen julkisuuslain ja

6.8.2026

tietosuojasääntelyn kanssa. Ehdotuksessa kunnilla olisi tietojenluovutusvelvollisuus, mutta ehdotuksesta ei ilmene voisiko kunnilla olla aktiivinen ilmoitusvelvollisuus analyysikeskukselle.

Helsingin kaupunki kiinnittää huomiota siihen, että kuntia ei mainita analyysikeskuksen jäsenenä, vaikka kunnilla on merkittävä rooli lupahallinnossa. Kunnille tulisi vähintään taata pääsy analyysikeskuksen lausuntoihin lupaharkintaa varten tai selkeyttää sitä, miten tieto kulkee analyysikeskuksesta kuntien lupaprosesseihin. Tietosuojavelvoitteidenkin osalta tiedonluovutusvelvoitteiden selkeys on merkityksellistä, eli mitä tietoja kunnilta voidaan vaatia ja millä oikeusperusteella.

Esitysluonnos on kunnille merkityksellinen erityisesti lupahallinnon ja hankintatoimen näkökulmasta. Täsmennys olisi toivottavaa sen suhteen, miten ja millä ehdoilla kunnilla on pääsy analyysikeskuksen tietoihin omaa päätöksentekoaan varten, ja toisaalta siihen, mitä velvoitteita kunnille asetetaan tietojen luovuttamisessa analyysikeskukselle.

Helsingissä 6.8.2026

Päivi Kuusjärvi
Lakiasianpäälikkö, VT
Oikeuspalvelut
Hallinto-osasto
Helsingin kaupunginkanslia